

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Muu viranomainen

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

-

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

-

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessä sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

-

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

-

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

-

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Yleinen palaute valtionavustustoiminnan kehittämisestä

Se, että uusi toimintamalli lisää avoimuutta, läpinäkyvyyttä, vaikuttavuutta ja rahan myönnön käytäntöjen yhtenäisyyttä, on ehdottomasti kannatettava asia. Tulokset ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus on jo järjestökentällä tuttu ajatus. Se kuitenkin huolettaa, miten rahoituksenhakijat pärjäävät kilpailussa toisiaan vastaan. Voiko heikompi toimija jäädä lopullisesti jalkoihin, jos toinen toimija on asetetuilla mittareilla vaikuttavampi, vaikka sillä ei olisi samoja kehitymisresursseja kuin heikomman tuloksen toimijalla. Yhteiskunta tarvitsee kuitenkin kaiken tasoisia toimijoita ja rahoituksen saaminen on usein elinehto, jotta toimintaa voidaan pyörittää ja kehittää pitkäjänteisesti.

”Tarvitaan monialaista yhteistyötä, jotta valtionavustuksia voidaan kohdentaa jatkossa entistä paremmin yhteiskunnallisiin päämääriin”. (QPR Software Oyj. 2019. Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali.) Em. kaltainen ajattelu voi johtaa rakenteisiin liittyvään epätasa-arvoon, jos rahoituksen kohdentamisen lähtökohtana on yhteiskunnalliset päämäärät. Mikä taho määrittelee ne? Ketkä voivat vaikuttaa määrittelyyn? Valtiovarainministeriön julkaisussa ”Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt - Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi” esitetään, että vaikuttavuuden määrittelyä tekevät järjestötoimijat ja valtionapuviranomaiset yhdessä. Tämä on hyvä suunta kehitykselle. Vaarana voi olla kuitenkin poliittisen päätöksenteon eriytyminen kansalaisyhteiskunnan päämääristä, jos vaikka kiristynyt taloudellinen tilanne uhkaa leikata määrärahoja. Tilanne voi merkitä sitä, että järjestötoimijat joutuvat talouden tai politiikan paineissa toimimaan kuin yritykset, jolloin niiden autonomia horjuu ja alkuperäinen ajatus toiminnasta mm. julkisia rakenteita haastavana kansalaisyhteiskunnan toimijana voi vaarantua.

Toimijoiden rahoituspohja on usein liian haavoittuva. Jos ollaan julkisen rahoituksen piirissä, se voi olla ainut kivijalka. Varainhankintaa voi olla pienimuotoinen kirpputori- tai kahvilatoiminta. Sponsorointi ei ole välttämättä pitkäkestoista, eikä sillä kateta toiminnasta aiheutuvia kuluja. Muu varainhankinta (esim. lahjoitukset) on täysin sattumanvaraista, eikä sillä pohjalla voi toimia vakuuttavasti, kuten ei yleensä jäsentuloillakaan.

Vastaukset kysymyksiin

1. Voitaisiinko järjestöjen varainhankintaa ja/tai varainhankinnan käynnistämistä ja kehittämistä avustaa ja tukea harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla?

Toimijoiden yhdenvertaisuuden ja kilpailutilanteen takia varainhankinnan käynnistämistä ei tulisi suoraan tukea.

2. Minkäläisillä konkreettisilla keinoilla järjestöjen varainhankintaa voitaisiin avustaa ja tukea ja minkälaisia vaikutuksia keinoilla olisi?

Varainhankinnan kehittämistä voisi avustaa koulutuksella ja/tai konsultoinnilla, jotka lisäisivät toimijoiden osaamispääomaa. Ne voisi toteuttaa esim. hankkeena. Hanke mahdollistaisi ehkä jopa ammattilaisen palkkaamisen kehittämistyön tekijäksi, jolloin suunnittelu voisi olla laadukkaampaa kuin omana tuotantona.

3. Mitä järjestöille myönnettävien valtionavustusten käyttöä koskevia ehtoja ja rajoituksia voitaisiin muuttaa, jotta järjestöjen vakavaraisuutta vahvistettaisiin ja niiden rahoitusasemaa helpotettaisiin järjestöjen toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi.

Palkkatuen uudistuksessa ehdotettu taloudellisen toiminnan käsite on haasteellinen. Jos tulkitaan tiukasti, isommat toimijat voivat tippua tukien ulkopuolelle samoin kuin ne pienet toimijat, joilla ei ole muuta tuloa kuin se pieni kirpputoritoiminta. Eli siitä tulisi huolehtia, että taloudellisen toiminnan käsite ei ole monitulkintainen ja liian kireä. Pienten järjestöjen kohdalla voisi tehdä helpotusta käsitteeseen sen verran, että jos tulot jäisivät alle kansallisen ALV-tason, sitä ei pidettäisi elinkeinotoimintana.

Palkkakustannukset ovat suurin menoerä kaikessa toiminnassa. Palkkaus ylipäänsä vaatii palkkapuskuria. Oman rahoituksen vaatimus tukien saamiselle voi olla liikaa joillekin toimijoille. Tuen laajentaminen ennakkona kaikille toimijoille, voisi olla tähän ratkaisu. Nythän esim. työttömien yhdistykset ovat ainoita, jotka voivat saada esim. työllisyyspoliittisen avustuksen ennakkoa 100 %.

Toimijoiden satunnaiset tulot: lahjoitukset ja sponsorointi voisivat olla tuen myöntämistarkastelusta vapaata eli ne eivät vähentäisi myönnettävää avustusta, ellei niiden määrä olisi huomattava.

Järjestöt voisi katsoa sosiaalisiksi työllistäjiksi. 100 % palkkatuen ehtojen muuttaminen siten, että tuen saaminen sosiaalisen työllistämisen perusteiden olisi automaattista: esimerkiksi työttömyyden kesto voisi olla harkinnanvarainen ja palkkatuen kesto yksilöllinen.

Toimijoiden toiminnan perustana tulee olla myös tilat. Usein vuokrien kustannukset rahoittaa kunta. Sen pitäisi olla tuen myöntöä harkitessa vaikutuksetonta. Sen sijaan erilaiset laite- ja sähköisen asioinnin kustannukset voisi hyväksyä valtion avustuksiin, sillä ne ovat välttämättömiä toiminnassa ja iso menoerä.

Tuen myöntö olisi hyvä tehdä kerralla pidemmäksi aikaa, eikä esim. vuodeksi kerrallaan.

Erhosalo Minna

Uudenmaan TE-toimisto - Asian on esitellyt kehittämisspäälikkö Eija
Lappalainen ja ratkaissut palvelujohtaja Sirpa Lukkala.